

Rapport

Corona & de verkiezingen: moeten ze worden uitgesteld?

Januari peiling I&O Research

I&O Research
Piet Heinkade 55
1019 GM Amsterdam

Datum

januari 2021

Auteurs

Peter Kanne
Milan Driessen

Het overnemen uit deze publicatie is toegestaan, mits de bron duidelijk wordt vermeld.

Inhoudsopgave

Belangrijkste uitkomsten	4
1 Corona en verkiezingen	7
1.1 Van plan te stemmen?	7
1.2 Van plan te stemmen als het coronavirus nog heerst?	7
1.3 Verkiezingen uitstellen?	9
1.4 Waarom verkiezingen niet uitstellen?	10
1.5 Waarom verkiezingen wel uitstellen?	11
2 Onderzoeksverantwoording	12

Belangrijkste uitkomsten

Eén op acht kiezers wil dat verkiezingen worden uitgesteld

Coronavirus zou 2 procent kiezers thuis kunnen houden

Op de vraag “gaat u stemmen bij de komende Tweede Kamerverkiezingen, ervan uitgaande dat er geen corona-virus is dat u thuishoudt”, antwoordt 81 procent “zeker wel”. Dit percentage ‘zeker wel’ is doorgaans een redelijk goede voorspeller van gedrag.

Als vervolgens gevraagd wordt “Als het coronavirus nog heerst ten tijde van de verkiezingen (15-17 maart), heeft dat dan invloed op of u wel of niet gaat stemmen?” zegt 2 procent van alle kiesgerechtigden uit angst voor besmetting dan niet te gaan stemmen.

Van degenen die ‘zeker’ wilden gaan stemmen blijft 93 procent bij zijn mening, haakt 1 procent af en 5 procent twijfelt.

Weinig verschil naar leeftijd en politieke voorkeur

Als we deze vraag uitsplitsen naar leeftijd zien we opvallend kleine verschillen. De intentie te gaan stemmen is (blijft) hoog onder de ouderen. Met name 70-plussers (die met de post kunnen stemmen¹) zijn vaak van plan te gaan stemmen (94%).

Als het coronavirus nog heerst ten tijde van de verkiezingen (15-17 maart), heeft dat invloed op of u wel of niet gaat stemmen? (basis: alle stemgerechtigden, naar leeftijd)

	Totaal	18-29	30-39	40-49	50-59	60-69	70+
ik ga (toch) stemmen	88%	84%	86%	88%	92%	88%	94%
Ik wil wel stemmen, maar ga niet uit angst voor besmetting	2%	3%	3%	3%	1%	3%	1%
Ik ga niet stemmen, zou ik anders ook niet doen	1%	2%	1%	1%	1%	1%	
weet nog niet	8%	12%	9%	8%	6%	8%	6%

Ook naar huidige politieke voorkeur zijn de verschillen niet groot. Kiezers van de PvdD en PVV lijken het meest te twijfelen, maar de verschillen zijn klein en niet significant. Kiezers die in 2017 op 50Plus stemden zeggen in 8 van de gevallen niet te gaan stemmen vanwege coronavirus en nog eens 10 procent twijfelt.

Eén op acht wil dat verkiezingen worden uitgesteld

Van alle stemgerechtigde kiezers vindt 13 procent dat de Tweede Kamerverkiezingen moeten worden uitgesteld, 78 procent vindt dat ze gewoon moeten doorgaan en 9 procent weet het niet.

Degenen die vinden dat de Tweede Kamerverkiezingen moeten worden uitgesteld vinden we vooral onder mensen die niet zeker weten of ze wilden gaan stemmen of het niet van plan zijn.

¹ Respondenten is bij deze vraag verteld dat 70-plussers met de post mogen stemmen

Van degenen die – zonder coronavirus – zeker zouden gaan stemmen, vindt 11 procent dat de verkiezingen moeten worden uitgesteld.

60-69 jarigen vaker voor uitstel

Vooraf 60-69 jarigen vinden relatief vaak dat de Tweede Kamerverkiezingen moeten worden uitgesteld, 70-plussers scoren hier gemiddeld (13%: uitstellen).

Er zijn mensen die vinden dat de Tweede Kamerverkiezingen moeten worden uitgesteld vanwege de coronacrisis. Wat vindt u? (Naar leeftijd)

	Totaal	18-29	30-39	40-49	50-59	60-69	70+
De Tweede Kamerverkiezingen moeten gewoon doorgaan op 15, 16 en 17 maart	78%	84%	78%	81%	79%	74%	77%
De Tweede Kamerverkiezingen moeten worden uitgesteld	13%	7%	11%	12%	12%	18%	13%
Weet ik niet	9%	9%	10%	7%	9%	8%	10%

Waarom verkiezingen niet uitstellen? "De democratie moet door"

De 78 procent die vindt dat de verkiezingen moeten doorgaan geeft daarvoor de volgende redenen.

- Democratisch proces moet doorgaan.
- Juist nu omdat het kabinet demissionair is.
- Er worden al veel zaken besloten zonder de kiezers erbij te betrekken, dat mag niet langer duren.
- Het kan veilig.

Zoals een kiezer het uitdrukt:

"De democratie moet door. Er gebeuren zoveel dingen waarbij het volk niet wordt gekend of gehoord dat dit een erg belangrijk moment is voor verkiezingen."

Waarom verkiezingen wel uitstellen? Als mensen erdoor thuisblijven is dat niet eerlijk

De 13 procent die vindt dat de verkiezingen moeten worden uitgesteld licht dat toe met:

- Het kan niet veilig.
- Alles wordt afgelast, waarom dan dit evenement niet?
- De verkiezingen nu door laten gaan houdt mensen thuis uit angst voor besmetting.
- Iedereen moet een gelijke kans krijgen om te kunnen stemmen.
- Politici / bestuurders moeten nu niet met de verkiezingsstrijd bezig zijn, maar met het oplossen van de coronacrisis.

Weinig verschil naar politieke voorkeur

De verschillen naar politieke voorkeur zijn opnieuw erg klein. Kiezers van CDA, CU en PvdA en PvdD vinden in 14 à 15 procent van de gevallen dat de verkiezingen moeten worden uitgesteld. Van de kiezers die in 2017 op 50Plus stemden vindt 20 procent dat ze moeten worden uitgesteld.

Er zijn mensen die vinden dat de Tweede Kamerverkiezingen moeten worden uitgesteld vanwege de coronacrisis. Wat vindt u? (Naar huidige politieke voorkeur)

	Totaal	VVD	PVV	CDA	D66	GL	SP	Pvd A	CU	Pvd D	SGP	FvD
TK-verkiezingen moeten doorgaan	78%	81%	85%	75%	82%	81%	82%	74%	75%	73%	83%	80%
TK-verkiezingen moeten worden uitgesteld	13%	12%	9%	15%	11%	9%	10%	14%	15%	14%	7%	11%
Weet ik niet	9%	7%	5%	10%	6%	10%	8%	12%	10%	13%	10%	9%

Verantwoording

Dit onderzoek vond plaats van vrijdagavond 22 januari tot maandagochtend 25 januari 2021. Er werkten in totaal 2.232 Nederlanders van 18 jaar of ouder mee aan dit onderzoek. De onderzoeksresultaten zijn gewogen op geslacht, leeftijd, regio, opleidingsniveau en stemgedrag bij de Tweede Kamerverkiezingen in maart 2017. De weging is uitgevoerd conform de richtlijnen van de Gouden Standaard. Hiermee is de steekproef representatief voor de kiesgerechtigde Nederlandse inwoners (18+), voor wat betreft deze achtergrondkenmerken.

1 Corona en verkiezingen

1.1 Van plan te stemmen?

Van alle mensen in dit onderzoek zegt 81 procent zeker te gaan stemmen (ervan uitgaande dat er geen coronavirus is dat ze thuishoudt).

In totaal zegt 95 procent zeker of waarschijnlijk te gaan stemmen, maar het percentage 'zeker wel' is een redelijk goede voorspeller van gedrag en een dergelijk percentage zien we ook in niet-coronatijden.

Als er verkiezingen voor de Tweede Kamer worden gehouden, gaat u dan stemmen?

(Ervan uitgaande dat er geen corona-virus is dat u thuishoudt) (basis: allen, naar leeftijd)

	Totaal	18-29	30-39	40-49	50-59	60-69	70+
Zeker wel	81%	71%	72%	80%	85%	88%	90%
Waarschijnlijk wel	14%	21%	22%	14%	11%	8%	7%
Waarschijnlijk niet	1%	1%	2%	1%	0%	0%	
Zeker niet	1%	2%	1%	1%	1%	1%	0%
Weet ik (nog) niet	3%	4%	3%	3%	2%	3%	2%
Wil ik niet zeggen	0%	0%	0%	0%			
Ik heb geen stemrecht	0%	1%		0%	0%	0%	
Total	100%						

1.2 Van plan te stemmen als het coronavirus nog heerst?

Vervolgens hebben we alle stemgerechtigden gevraagd "Als het coronavirus nog heerst ten tijde van de verkiezingen (15-17 maart), heeft dat invloed op of u wel of niet gaat stemmen?"

Bijna negen op de tien (88%) zegt dan nog steeds te gaan stemmen, 2 procent zegt het dan niet te gaan doen, uit angst voor besmetting. De rest weet het nog niet of zou toch al niet gaan.

Van degenen die 'zeker' wilden gaan stemmen blijft 93 procent bij zijn mening, haakt 1 procent af en 5 procent twijfelt.

Als het coronavirus nog heerst ten tijde van de verkiezingen (15-17 maart), heeft dat invloed op of u wel of niet gaat stemmen? Wat is op u van toepassing?

(basis: alle stemgerechtigden, naar opkomstintentie)

	Totaal	Zeker wel	Waarschijnlijk wel	Waarschijnlijk niet ²	Zeker niet	Weet ik (nog) niet
ik ga (toch) stemmen	88%	93%	76%	47%	33%	41%
Ik wil wel stemmen, maar ga niet uit angst voor besmetting	2%	1%	6%	22%	10%	7%
Ik ga niet stemmen, zou ik anders ook niet doen	1%	-	-	31%	52%	7%
weet nog niet	8%	5%	18%	-	5%	44%
n =	2.220	1832	294	17	19	60

² Let wel: deze groep is in dit onderzoek erg klein: slechts 1% van het totaal, n=17. Idem voor 'zeker niet' (1%, n=19)

Weinig verschil naar leeftijd

Als we deze vraag uitsplitsen naar leeftijd zien we opvallend kleine verschillen. De intentie te gaan stemmen is (blijft) hoog onder de ouderen. Met name de 70-plussers (die met de post kunnen stemmen³) zijn vaak van plan te gaan stemmen (94%).

Als het coronavirus nog heerst ten tijde van de verkiezingen (15-17 maart), heeft dat invloed op of u wel of niet gaat stemmen? (basis: alle stemgerechtigden, naar leeftijd)

	Totaal	18-29	30-39	40-49	50-59	60-69	70+
ik ga (toch) stemmen	88%	84%	86%	88%	92%	88%	94%
Ik wil wel stemmen, maar ga <u>niet</u> uit angst voor besmetting	2%	3%	3%	3%	1%	3%	1%
Ik ga niet stemmen, zou ik anders ook niet doen	1%	2%	1%	1%	1%	1%	
weet nog niet	8%	12%	9%	8%	6%	8%	6%

Weinig verschil naar politieke voorkeur

Ook naar huidige politieke voorkeur zijn de verschillen niet groot. Kiezers van de PvdD⁴ en PVV lijken het meest te twijfelen, maar de verschillen zijn klein en niet significant.

Als het coronavirus nog heerst ten tijde van de verkiezingen (15-17 maart), heeft dat invloed op of u wel of niet gaat stemmen? (basis: alle stemgerechtigden, huidige politieke voorkeur)

	To-taal	VVD	PVV	CDA	D66	GL	SP	Pvd A	CU	Pvd D	SGP	FvD
ik ga (toch) stemmen	88%	93%	94%	94%	94%	88%	90%	90%	89%	85%	96%	89%
Ik wil wel stemmen, maar ga <u>niet</u> uit angst voor besmetting	2%	0%	4%	1%	1%	1%	3%	1%	5%	5%	2%	
Ik ga niet stemmen, zou ik anders ook niet doen	1%											
weet nog niet	8%	7%	2%	5%	5%	12%	7%	9%	6%	10%	1%	11%

50Plus komt in deze onderstaande tabel niet voor, omdat het aantal huidige 50Plus-stemmers te klein is, maar kiezers die in 2017 op deze partij gestemd hebben zeggen in 8 van de gevallen niet gaan stemmen vanwege coronavirus en nog eens 10 procent twijfelt.

³ Wat de respondenten verteld is bij de vraag

⁴ N = 54

1.3 Verkiezingen uitstellen?

Van alle stemgerechtigde kiezers vindt 13 procent dat de Tweede Kamerverkiezingen moeten worden uitgesteld, 78 procent vindt dat ze gewoon moeten doorgaan en 9 procent weet het niet.

Vooraf kiezers die waarschijnlijk niet gaan stemmen zijn voor uitstellen

Degenen die vinden dat de Tweede Kamerverkiezingen moeten worden uitgesteld vinden we vooral onder mensen die niet zeker weten of ze wilden gaan stemmen of het niet van plan zijn. Van degenen die – zonder coronavirus – zeker zijn te gaan stemmen, vindt 11 procent dat de verkiezingen moeten worden uitgesteld.

Er zijn mensen die vinden dat de Tweede Kamerverkiezingen moeten worden uitgesteld vanwege de coronacrisis. Wat vindt u? (Naar opkomstintentie)

	Totaal	Zeker wel	Waarschijnlijk wel	Waarschijnlijk niet	Zeker niet	Weet ik (nog) niet
De Tweede Kamerverkiezingen moeten gewoon doorgaan op 15, 16 en 17 maart	78%	81%	70%	43%	38%	52%
De Tweede Kamerverkiezingen moeten worden uitgesteld	13%	11%	17%	49%	27%	27%
Weet ik niet	9%	7%	13%	8%	35%	21%

60-69 jarigen vaker voor uitstel

Vooraf 60-69 jarigen vinden relatief vaak dat de Tweede Kamerverkiezingen moeten worden uitgesteld, 70-plussers scoren hier gemiddeld (13%: uitstellen).

Er zijn mensen die vinden dat de Tweede Kamerverkiezingen moeten worden uitgesteld vanwege de coronacrisis. Wat vindt u? (Naar leeftijd)

	Totaal	18-29	30-39	40-49	50-59	60-69	70+
De Tweede Kamerverkiezingen moeten gewoon doorgaan op 15, 16 en 17 maart	78%	84%	78%	81%	79%	74%	77%
De Tweede Kamerverkiezingen moeten worden uitgesteld	13%	7%	11%	12%	12%	18%	13%
Weet ik niet	9%	9%	10%	7%	9%	8%	10%

Weinig verschil naar politieke voorkeur

De verschillen naar politieke voorkeur zijn opnieuw erg klein. Kiezers van CDA, CU en PvdA en PvdD vinden in 14 à 15 procent van de gevallen dat de verkiezingen moeten worden uitgesteld. Van de kiezers die in 2017 op 50Plus stemden vindt 20 procent dat ze moeten worden uitgesteld.

Er zijn mensen die vinden dat de Tweede Kamerverkiezingen moeten worden uitgesteld vanwege de coronacrisis. Wat vindt u? (Naar huidige politieke voorkeur)

	Totaal	VVD	PVV	CDA	D66	GL	SP	Pvd A	CU	Pvd D	SGP	FvD
TK-verkiezingen moeten doorgaan	78%	81%	85%	75%	82%	81%	82%	74%	75%	73%	83%	80%
TK-verkiezingen moeten worden uitgesteld	13%	12%	9%	15%	11%	9%	10%	14%	15%	14%	7%	11%
Weet ik niet	9%	7%	5%	10%	6%	10%	8%	12%	10%	13%	10%	9%

1.4 Waarom verkiezingen niet uitstellen?

We vroegen beide groepen om een toelichting. De 78 procent die vindt dat de verkiezingen moeten doorgaan geeft daarvoor de volgende redenen.

- Democratisch proces moet doorgaan.
- Juist nu omdat het kabinet demissionair is.
- Er worden al veel zaken besloten zonder de kiezers erbij te betrekken, dat mag niet langer duren.
- Het kan veilig.

Enkele citaten:

“De democratie moet door. Er gebeuren zoveel dingen waarbij het volk niet wordt gekend of gehoord dat dit een erg belangrijk moment is voor verkiezingen.”

“Kabinet is gevallen, door hun eigen toedoen. Er zullen andere mensen aan moeten treden. Verschoning is nu wenselijk. Het vertrouwen in de huidige ministers is momenteel ver te zoeken.”

“Er zijn drie dagen ingepland om te kunnen stemmen. Dat zou voor voldoende spreiding van stemmers moeten leiden.”

“Dan wordt het zeker wel een half jaar uitgesteld en staat alles stil in NL. Kijk maar hoe de avondklok tot stand kwam. Schande!!!”

“Geen enkele garantie dat de Tweede Kamerverkiezingen over een (half) jaar wel gehouden kunnen worden. Kan zo maar zijn dat we dan nog of weer in (strengere) lockdown zitten, zijn nog lang niet van corona af.”

“Het is mogelijk en duren 3 dagen, dan is het mogelijk goed te doen als het goed wordt georganiseerd. Tevens is het niet bekend hoe lang het gaat duren, en het is simpelweg wettelijk bepaald, in grondwet? Het land moet bestuurd worden en Corona leefstijl hoeft het stemmen niet tegen te staan, we kunnen gewoon Corona proof stemmen.”

“Democratisch recht en nu kabinet gevallen is belangrijk verkiezingen door te laten gaan. Als je afstand houdt kan je best stemmen!”

“Er is al een demissionair kabinet, wat niet nodig was geweest en dan de verkiezingen uitstellen, dan duurt het nog langer voor een volledig bevoegd kabinet aangetreden is.”

“Er kan best gestemd worden als de corona regels gewoon gevolgd worden.”

“Kan prima veilig georganiseerd worden. Om te stemmen is er geen enkele noodzaak om binnen 1,5 meter van iemand te komen en mocht dat het geval zijn dan is dat van zeer korte duur. Risico lijkt me minimaal.”

“Er wordt alles aan gedaan om zo veilig mogelijk te stemmen. We weten ook niet wanneer we geen rekening meer hoeven te houden met corona. Dat kan nog wel heel lang duren.”

“We kunnen toch rekening houden met de gewenste afstand en het dragen van mondkapjes, zoals we nu ook naar de supermarkt gaan. Het is over 3 dagen verdeeld, zodat je bij grote drukte altijd later op de dag kunt gaan.”

1.5 Waaron verkiezingen wel uitstellen?

De 13 procent die vindt dat de verkiezingen moeten worden uitgesteld licht dat toe met:

- Het kan niet veilig.
- Alles wordt afgelast, waarom dan dit evenement niet?
- De verkiezingen nu door laten gaan houdt mensen thuis uit angst voor besmetting.
- Iedereen moet een gelijke kans krijgen om te kunnen stemmen.
- Politici / bestuurders moeten nu niet met de verkiezingsstrijd bezig zijn, maar met het oplossen van de coronacrisis.

Enkele citaten:

“Iedereen moet een gelijke kans hebben om te stemmen, Virus is nog niet weg en we zijn met te veel mensen bij elkaar. grote bijeenkomsten mogen niet meer. Dan ook de verkiezingen uitstellen.”

“Je kunt niet tov andere grote evenementen het maken om dit door te laten gaan. Dat zou dan voor eigen gewin zijn. We moeten dan nog maar even doorbijten tot iedereen is ingeënt.”

“De huidige coronamaatregelen weerhouden veel mensen ervan om naar een stembureau te gaan.”
“Teveel mensen in beweging. Kans op besmetting groter. Half jaar uitstellen lijkt me prima.

besmettingsgevaar. Alle evenementen waarbij mensen samenkomen worden ook verboden. Nood breekt wet.”

“Met alle maatregelen die nu zijn ingesteld, lijkt het mij onverantwoord dat er veel mensen bij elkaar komen ondanks de voorzorgsmaatregelen.”

“Het is van de zotte dat iedereen moet waken voor de gezondheid en verplicht contactloos moet leven, maar de heren met het geld willen wel de verkiezingen, SCHANDALIG.”

“Als er gestemd moet worden tijdens de Corona beperkingen, zullen veel mensen afhaken en zal als er toch wordt gestemd, na de uitslag, teveel aandacht van alle betrokken politici naar partijbelangen gaan, coalitievorming etc. Terwijl we met het huidige demissionaire kabinet onze (de politici dus) hun aandacht veel meer kunnen richten op de bestrijding van het Covid virus.”

2 Onderzoeksverantwoording

Verantwoording

Dit onderzoek vond plaats van vrijdagavond 22 januari tot maandagochtend 25 januari 2021. Er werkten in totaal 2.232 Nederlanders van 18 jaar of ouder mee aan dit onderzoek. Het grootste deel van de deelnemers (2.108) is afkomstig uit het I&O Research Panel. Daarnaast vulden 124 Nederlanders de vragenlijst in via het panel van PanelClix.

Weging en marges

De onderzoeksresultaten zijn gewogen op geslacht, leeftijd, regio, opleidingsniveau en stemgedrag bij de Tweede Kamerverkiezingen in maart 2017. De weging is uitgevoerd conform de richtlijnen van de Gouden Standaard. Hiermee is de steekproef representatief voor de kiesgerechtigde Nederlandse inwoners (18+), voor wat betreft deze achtergrondkenmerken. Bij onderzoek is er sprake van een betrouwbaarheidsinterval en onnauwkeurigheidsmarges. In dit onderzoek gaan we uit van een betrouwbaarheid van 95 procent. Bij een steekproef van $n=1.257$ en een uitkomst van 50 procent is er sprake van een foutmarge van plus of min 2,8 procent.

I&O Research Panel

Het I&O Research Panel is geworven op basis van aselechte personen- en huishoudensteekproeven op traditionele manier (geen zelfaanmelding). Het I&O Research Panel werkt met een spaarprogramma, waarbij deelnemers punten sparen afhankelijk van de lengte en complexiteit van de vragenlijst. Deze punten kunnen later worden ingewisseld voor Bol.com-tegoed of een donatie aan een goed doel.

I&O Research

I&O Research is het grootste onderzoeksbureau voor overheid en non-profit (volgens de MarktOnderzoeksAssociatie, MOA, 2019). Het is onze missie bij te dragen aan beter onderbouwde keuzes van onze klanten, op basis van onderzoek en advies. Wij werken voor overheids- en non-profitorganisaties.

I&O Research heeft vestigingen in Amsterdam en Enschede.

I&O Research is lid van de MarktOnderzoeksAssociatie (MOA), maakt deel uit van de Research Keurmerk Groep en onderschrijft de internationale ICC/ESOMAR-gedragscode voor markt- en sociaalwetenschappelijk onderzoek. I&O Research is ISO 9001-, ISO 20252- en ISO 27001-gecertificeerd. Het online onderzoekspanel (I&O Research Panel) is ISO 26362-gecertificeerd. Dit is de norm voor online en offline access panels.

